

A 10104

Biblioteket for Vejle by og Amt

1907-1914

Biblioteket for Vejle By og Amt blev dannet 1907 ved en sammenlægning af Vejle Folkebogsamling (ledet af Jakob Alsted) og Folkeuniversitetsbiblioteket (ledet af Fr. Orluf). De to biblioteker lå i forvejen side om side i Administrationsbygningen.

Navnet "Biblioteket for Vejle By og Amt" signalerer, at biblioteket ønskede at have en funktion i forhold til de omgivende kommuner, altså en begyndende centralbiblioteksvirksomhed. De første år var der dog ikke meget reelt indhold i navnet, der først og fremmest dækkede over, at biblioteket også kunne benyttes af lånere fra landet. Læsesalsfunktionen blev varetaget af Folkeuniversitetsbiblioteket (Afdeling I) som en del af bibliotekets samlede virksomhed.

I begyndelsen var sammenlægningen af de to biblioteker ren administrativ. Fr. Orluf fortsatte som leder af "Den videnskabelige Afdeling", Afdeling II, (det tidligere Folkeuniversitetsbibliotek), medens Alsted blev leder af "Afdelingen for Folkelæsning", Afdeling III, (den tidligere Vejle Folkebogsamling). Som bibliotekar i det daglige fungerede exam. jur. M. Langberg. Formand for biblioteket var driftsbestyrer H. Helweg.

Samarbejdet mellem Alsted og Orluf var imidlertid ikke godt og det kom i 1909 til et brud, der betød, at Orluf måtte forlade biblioteket, hvorefter Alsted blev leder af det samlede biblioteksvæsen.

1911 erhvervede biblioteket cand. mag. Søren Hansens bogsamling. Søren Hansens bogsamling bestod først og fremmest af dansk udgivne historiske værker og kildekrifter 1600-1900. Denne erhvervelse betød kvalitetsmæssig et løft for bibliotekets materialesamling. Søren Hansens bogsamling blev købt for 2.400 kr., et beløb, der på det tidspunkt svarede til bibliotekets årlige driftsbudget. Summen blev skaffet til veje ved pengebidrag fra byens borgere og pengeinstitutter. De største bidragsydere var Fr. Orluf (1.000 kr.) og fabrikant Hess (700 kr.).

Der var i hele perioden en klar vækst ikke kun i udlån og benyttelse, men også i den økonomiske støtte fra Vejle Kommune og staten, således at Vejle Bibliotek kort før 1. verdenskrig var et af landets bedst udbyggede biblioteker. Udviklingen var båret af bibliotekslederen Jakob Alsted og støttet af biblioteksbestyrelsens formand, driftsbestyrer H. Helweg. Denne positive udvikling og den begyndende biblioteksbetjening af lånere fra de omliggende kommuner, var medvirkende til, at biblioteket blev udpeget til at være et af de to første centralbiblioteker og at der fra 1. april 1914 med støtte fra staten blev ansat en faguddannet, fuldtidsbeskæftiget bibliotekar (Harald Hvenegaard Lassen).

Lbnr	År	Sign.	Art	Bd.	Pk.	Læg
1	1907	v	Udkast til statuter for Biblioteket for Veile By og Amt. 1907. Anm.: Håndskrevne notater. Indeholder bl.a. udkast fra Fr. Orluf og Jakob Alsted.			1
2	1908	v	Statuter for Biblioteket for Vejle By og Amt, Vejle, 1908. Anm: De endelig trykte statuter.			1
3	1907-1918	f	Forhandlingsprotokol for Bestyrelsen ved Biblioteket for Vejle By og Amt 1907-1918. Anm: Indklæbet bag i protokollen er Helwegs eksemplar af Statutterne med hans personlige kommentarer.	1		
4	1909-1913	f	Ekstraktudskrifter fra Vejle Amtsraads Forhandlingsprotokol 1909, 1912 og 1913. Anm.: Vedrører tilskud til biblioteket.			1
5	1908	f	Ekstraktudskrift af Vejle Byraads Forhandlingsprotokol vedr. Biblioteket 1908. Anm.: Vedrører ekstrabevilling til indkøb af inventar i forbindelse med nyindretning af biblioteket 1907.			1
10	1957	p	Nekrologer over Jakob Alsted. 1957.			1
	1907-1914	p	Materiale vedrørende M. Langberg, ansat som tilsynsmand på læsestuen 1907-1914. Anm.: Jakob Alsted var leder af Biblioteket for Vejle By og Amt. Til at forestå det daglige arbejde var ansat exam.jur. M. Langberg, der i biblioteksarbejdet blev assisteret af sin hustru. Langberg fratrådte efter eget ønske stillingen i 1914 ved Hvenegaard Lassens ansættelse. Om Langberg siger Bredsted, at "han med aldrig svigtende Omhu og Interesse gjorde et fortrinligt Arbejde i Bibliotekets Tjeneste". Indeholder: Ansøgning. Instruks for Tilsynsmanden, Afskedsansøgning og brev fra bestyrelsen med påskønnelse af arbejdsindsatsen.			1

			Placeret i A 10105, lbnr. 2.			
	1895-1914	m	Medlemsprotokol 1895-1914 for Vejle Folkebogsamling og Biblioteket for Vejle By og Amt. 1895-1914. Anm.: Er en lånerfortegnelse, der indeholder oplysninger om lånerens navn, stilling, bopæl, lånernummer og kontingentbetaling. Ordnet indenfor det enkelte år efter lånernummer. Placeret i arkiv A10102 (Bind 5).	1		
20	1908-1914	m	Medlemsprotokol. Fortegnelse over faste Aarsmedlemmer i Biblioteket for Vejle By og Amt 1908-1915. Anm.: Ordnet alfabetisk efter efternavne. Der angives stilling, adresse samt betaling af kontingent.	1		
21	1910-1913	m	Medlemsfortegnelse. 1910-1913. Anm.: Alfabetisk Fortegnelse over årsmedlemmerne for årene 1910, 1911, 1912 og 1913.			1
	1906	k	Vejle Byraads godkendelse af sammenlægningen af Folkeuniversitetsbiblioteket og Vejle Folkebogsamling. 1906. Anm.: Indeholder Alsteds og Orlufs forslag til sammenlægningen af Folkeuniversitetsbiblioteket og Vejle Folkebogsamling samt byrådets ønsker om rettelser i aftalen. Er placeret i arkiv A10102, lbnr. 9.			1
30	1913	k	Korrespondance med Vejle Byraad 1913. Anm.: Vedrører udpegning af byrådsrepræsentanter i bibliotekets bestyrelse.			1
31	1908-1913	k	Diverse korrespondancer til/fra Driftsbestyrer H. Helweg, Bestyrelsesformand i Biblioteket for Vejle By og Amt. 1908-1913. Anm.: Fortrinsvis skrivelser vedrørende gaver til BVBA, bl.a. de årlige bidrag fra Veile Bank og Vejle Byes og Amts Sparekasse.			1
32	1909	k	Korrespondance vedrørende Landsudstillingen i Aarhus, 1909.			1

			Anm.: Indeholder oversigt over genstande som BVBA har bidraget med til udstillingen. Takkekort fra Statsbibliotekets leder, Vilh. Grundtvig. Indeholder spørgeskema til biblioteket (bl.a. vedrørende virksomhed, personale- og lokaleforhold) samt program for udstillingen.			
33	1909-1912	k	Korrespondance til/fra Bestyrelsen for Biblioteket for Vejle By og Amt. 1909-1912 Anm.: Rummer bl.a. breve mellem H. Helweg og Jakob Alsted vedrørende tvisten med Fr. Orluf.			1
34	1909-1913	k	Korrespondance mellem Vejle Amtsråd og Biblioteket for Vejle By og Amt 1909-13. Anm.: Omhandler især Vejle Amts tilskud til biblioteket. Herunder en udførlig ansøgning til amtet om forøget tilskud fra 1913/14 i forbindelse med Vejles kommende funktion som centralbibliotek.			1
37	Ca. 1909-1911	k	Diverse breve til J. Alsted 1909-11. Anm.: Flere af brevene fra andre biblioteker indeholder spørgsmål om indretning af læsesalen.			1
38	1909-1914	k	Korrespondance med Statens Bogsamlingskomité. 1909-1914. Anm.: Indeholder bl.a. en ret omfattende brevveksling mellem Steenberg og Alsted vedrørende udformningen af centralbiblioteksfunktionen, økonomien i forbindelse med funktionen samt Vejles mulighed for at blive prøvebibliotek.			1
39	1910-1914	k	Materiale vedrørende valg af Amtsrepræsentant til foreningen "Danmarks Folkebogsamlinger". 1910-1914.			1
40	1911-1913	k	Breve fra Jens Bjerre, Danmarks Folkebogsamlinger, til Jakob Alsted. 1911-1913. Anm.: Vedrører bl.a. overvejelser omkring etableringen af centralbiblioteksvirksomheden omkring 1912. Herunder også om Statsbibliotekets rolle som overbygning. Indeholder notat 1912: "Forslag til Centraler".			1
41	1913	k	Korrespondance med diverse bogbindere 1913.			1

			Anm.: Indeholder pristilbud vedrørende trykning af bogkataloger.			
42	1906	k	Tilbud fra C.M. Hess' Fabrikker vedrørende opvarmning ved Dampovne.1906. Anm.: Det meddeles firmaet 24.10.1906, at det udarbejdede overslag vil blive opbevaret til evt. fremtidig benyttelse			1
50	1906-1907	s	Sag vedrørende oprettelse af Biblioteket for Vejle By og Amt. 1906-1907. Anm.: Rummer Bestyrelsens vedtagelse af sammenlægningen (Helwegs underskrift). Rummer Fr. Orlufs (og Bestyrelsens) henvendelse til Vejle Kommune vedr. bibliotekssammenlægningen, herunder kommentering af navneændringen samt Orlufs redegørelse for "en ny Bibliotekstype". Indeholder udskrift af Vejle Byråds forhandlingsprotokol vedrørende Byrådets repræsentation i bestyrelsen. Indeholder desuden korrespondance med håndværkere, overslag plus regninger for nyt inventar.			1
51	1909	s	Skrivelser i sagen Fr. Orluf og Jakob Alsted samt det nedsatte nævns kendelse af 12.11.1909. Anm.: Vedrører tvistigheden mellem Fr. Orluf, leder af Vejle Folkeuniversitetsbibliotek og Jakob Alsted, leder af Vejle Folkebogsamling. Tvisten handlede formelt om, at Orluf ikke havde udvist fornøden omhu i forhold til budgettet ved at undlade nyudgivelse af en katalog. Reelt handlede sagen om manglende samarbejdsvilje. Forrest kendelsen, derefter bilagene. Nævnet havde Stiftamtmand Bardenfleth som formand. Kendelsen (at Orluf havde været uberettiget til ikke at anvende katalogbevillingen efter dens øjemed), medførte, at Orluf forlod biblioteket.			1
52	1910-1911	s	Sag vedrørende køb af cand. mag. Søren Peter Hansens bogsamling. 1910-1911. Anm: Vedrører køb af den ca. 2.400 bind store og meget værdifulde privatsamling, hvis styrke			1

			især ligger i den fyldige repræsentation af danske trykte kildeskrifter og historiske værker 1600-1900. Indeholder korrespondance, købekontrakt, regnskaber m.v.			
53	1912-1913	s	Sag vedrørende ændring af Statsbibliotekets reglement for udlån til udenbyes boende. 1912-1913. Anm.: På grund af pres på samlingen unddrog Statsbiblioteket i 1912 ca. 900 bind af den mest efterspurgte litteratur fra formidlingsarbejdet overfor udenbys lånere (og hermed også folkebibliotekerne). Sagen vakte meget stor opsigt i folkebibliotekskredse og blev da også taget af bordet igen i 1913. Indirekte kom sagen til at betyde en opprioritering af bogkøbet i de største af folkebibliotekerne. Lægget indeholder korrespondance, udklip m.m. samt Statsbibliotekets officielle: ”Fortegnelse over Populær Dansk Oplysningslitteratur, som er unddraget almindeligt Udlaan”.			1
	1895-1908	r	Kassebog 1.7.1895 – 24.4.1908. Anm.: Fra februar 1907 foreløbigt og delvist regnskab for BVBA. Placeret i arkiv nr. A 10102, lbnr. 12 (1 bd.).	1		
60	1907-1917	r	Kassebog. Jan 1907-juli 1918.	1		
61	1907-1908	r	Regnskab (for Biblioteket for Vejle By og Amt) 1.1.1907 – 31.7.1908 Anm.: Indeholder endvidere grundlaget for udarbejdelsen af regnskabet.			1
62		r	Årsregnskaber for Biblioteket for Vejle By og Amt 1908-1914. Anm.: Er de af kassereren udarbejdede officielle regnskaber for de enkelte år.			1
63	1907-1913	r	Udgiftskassebog for Biblioteket for Vejle By og Amt, 1907-1913.	1		
70	1907-1913	d	Årsberetning for Biblioteket for Vejle By og Amt 1907/08 – 1913/14. Anm.: Årsberetningen for 1907/08 er håndskrevet. De øvrige beretninger er trykte. Oplyser om Bogbestand, Udlån, Læsernes Samfundsstilling og Regnskab. Fra 1910 endvidere afsnit om læsesalen.			1

80	1909	u	<p>Fr. Orluf: En ny Bibliotekstype. Biblioteket for Vejle By og Amt. Bogsamlingsbladet, 3. Årg., 1908.</p> <p>Anm.: Fr. Orluf havde tidligere (bl.a. i forbindelse med sammenlægningen af Folkeuniversitetsbiblioteket og Vejle Folkebogsamling, se lbnr.50) luftet tanken om "En ny Bibliotekstype" (d.v.s. et centralbibliotek), placeret som et mellemlid mellem sognebogsamlingerne og de statslige biblioteker. Andr. Schack Steenberg bad Orluf skrive om sine ideer i Bogsamlingsbladet (denne artikel). Teorien videreudvikles af H.O. Lange i hans foredrag på Landsudstillingen 1909: "Bibliotekssagen udenfor København".</p> <p>Orlufs artikel indeholder desuden en beskrivelse af BVBA, som det så ud i 1908.</p>			1
81	1909-1913	u	<p>Indkaldelse til generalforsamling i Biblioteket for Vejle By og Amts bestyrelse. 1909-1913.</p> <p>Anm.: Annoncer fra de lokale blade.</p>			1
82	1909-1913	u	<p>Meddelelser om åbningstider m.v. 1909-1913.</p> <p>Anm.: Annoncer fra de lokale blade.</p>			1
83	1910-1914	u	<p>Avisudklip om biblioteket 1910-1914.</p> <p>Anm.: Små avisbidrag, bl. a. af Jakob Alsted</p>			1
84	1912	u	<p>Artikler af Jakob Alsted i "Bogsamlingsbladet". 1912.</p> <p>Anm: Indeholder: Bibliotekssagen udenfor København, Bogsamlingsbladet, Årg. 6, side 64-68. Små bemærkninger om Biblioteksforhold, Bogsamlingsbladet, Årg. 6, side 243-245.</p>			1
85	1931	u	<p>Kronik om Søren Hansen, Aarhus Amtstidende, 26/11-27/11 1931.</p> <p>Anm: I to kronikker gives dels et rids af Søren Hansens levned, dels en omtale af de mange lokalhistoriske artikler om hans hjemstavn: Randerseggen.</p>			1
86	1936	u	<p>Om bibliotekets historie. 1936.</p>			1

			Anm.: To indlæg af Fr. Orluf i forbindelse med omtalen af bibliotekets historie i "Hjemstavnsbogen" (1934) og "Vejle Bys Historie" (1927).			
87	1936	u	"Da Biblioteksudlaanene foregik gennem en Luge. Laanerne saa ikke Bøgerne før de havde laant dem. En af Bibliotekets Pionerer fortæller" Udklip fra Vejle Amts Avis, 12.6.1935. Anm.: Den anonyme "Pioner" må være exam. jur. M. Langberg. Artiklen er bemærkelsesværdig ved at give en direkte beskrivelse af de lukkede hylder i Vejle i tiden frem til 1915. (se også lokaletegningerne, A10102, lbnr. 13).			1
	1896-1913	a	Statistikker over udlån, hjemlån, medlemmer, lånerne samt over udgiftsposter og lånernes samfundsstilling. 1896-1913. Anm.: Fra 1907 medtages desuden statistik over læsesalsbesøg. Indeholder endvidere grafiske fremstillinger af "Udlånets størrelse 1896-1908" samt "Udgiftsposter 1896-1908", begge grafer udarbejdet af Jacob Alsted. Er placeret i arkiv nr. A 10102, lbnr. 17.			
90	1896-1915	a	Statistikprotokol. 2.9.1907-30.6.1915. Anm.: Udlånsstatistik fordelt på afdelinger og lånerkategorier (Indenbys/Udenbys, Erhvervsgrupper). Bag i protokollen "Oversigt over Udlaanenes Fordeling for 1897-98".	1		
91	1896-1927	a	Statistiske oversigter 1896 – 1915 samt 1927. Anm.: Indeholder: Samlede bindantal 1897-1915 (med blyant ført frem til 1938). Samlet udlån 1897-1915 (herunder udenbys og vandreboogsamling 1914/15). Samlet månedligt udlån til enkeltlånere 1912-1915. Læsesalsbesøg 1907-1915. Månedligt læsesalsbesøg 1914/15. Uddrag af indberetningerne til Statens Bibliotekstilsyn fra Sogneboogsamlingerne maj 1927 (oprettelsesår, bogbestand, tilskud m.m.).	1		

92	U.å.	a	<p>Statistisk oversigt over lånere fordelt på erhvervskategorier. U.å.</p> <p>Anm.: Meget detaljeret oversigt, der dækker et enkelt år, men året er ikke angivet. Indeholder oversigt over lånerne fordelt på erhvervskategorier samt på by og land.</p>			1
93	1909-1913	a	<p>Optegnelser til indberetning om virksomhed til Statens Bogsamlingskomité. 1909-1913.</p> <p>Anm.: Jakob Alsteds optegnelser (kladder) til indberetningerne.</p>			1
250	1920	a	<p>Grafisk fremstilling af udlånet 1911-1920.</p> <p>Anm.: Grafen viser udlånet fordelt på Samlet Udlaan, Oplysende Udlaan og Udenbys Udlaan.</p>			1
95	U.å.	a	<p>Betingelser for, at et Bibliotek kan anerkendes som Central. U.å.</p> <p>Anm.: Maskinskrevet notat om de krav, Statens Bogsamlingskomité bør stille/stiller for at anerkende et bibliotek som centralbibliotek.</p>			1
96	1911-1913	a	<p>Forslagsprotokol til Publikums Afbenyttelse 1911-1913.</p> <p>Anm.: Protokol hvori publikum kunne stille forslag om bog- og avisanskaffelser, samt fremkomme med ønsker i øvrigt til bibliotekets virksomhed. Protokollen indeholder relativt få forslag og nogle af kommentarerne bliver efterhånden useriøse, hvilket måske er forklaringen på protokollens korte levetid.</p>	1		
100-103	1907-1913	a	<p>Bogkataloger. Biblioteket for Vejle By og Amt. 1907-1913.</p> <p>Katalogerne indeholder en kort beskrivelse af bibliotekets historie, afdelinger samt udlånsregler.</p> <p>Ordningsprincippet på bibliotekets hylder er - indenfor en grov emneinddeling - accessionsrækkefølgen. Denne opstilling afspejles på forskellig vis i katalogerne.</p> <p>100: Bogfortegnelse II: Den folkelige Afdeling. 1907.</p> <p>Anm.: Kataloget er opdelt i følgende afsnit:</p>	5		

		<p>A-B: Skønlitteratur. C: Historie. D: Naturvidenskab. E: Religion, Filosofi, Pædagogik, Politik, Samfundslære. F: Blandede Skrifter. G: Tidsskrifter.</p> <p>101 A: Bogfortegnelse I: Den videnskabelige Afdeling og Læsesalens Haandbibliotek. 1910.</p> <p>Anm.: Kataloget er inddelt i ca. 25 emnegrupper: Filosofi, Folkeminder, Geografi o.s.v. Inden for hvert afsnit er opstillingen alfabetisk. Accessions- (og dermed bestillingsnummer) er angivet efter hver titel.</p> <p>101 B: Samme katalog som ovenstående.</p> <p>Anm.: Denne katalog er forsynet med en række håndskrevne understregninger og tilføjelser. Desuden er en del af titlerne forsynet med håndskrevne DK- og Cutter-numre. Er det Hvenegaards arbejdsseksemplar under omlægningen af bogbestanden til decimalklasser systemet 1914-1915?</p> <p>102: Bogfortegnelse III: Søren Hansens Bogsamling. 1911.</p> <p>Anm.: Systematikken ligner i nogen grad systematikken i lbnr.101 A, men bl.a. afsnittet for Historie er kraftigt underdelt på grund af det store antal titler.</p> <p>103: Bogfortegnelse II: Afdeling for Folkelæsning og Læsesalens Haandbibliotek. 1913.</p> <p>Anm.: Katalogen er inddelt i følgende hovedgrupper:</p> <p>A-B Skønlitteratur. C Historie. D Naturvidenskab. E Religion, Filosofi, Opdragelse, Politik og</p>			
--	--	--	--	--	--

			<p>Samfundslære. F Blandede skrifter.</p> <p>Efter hver titel er anført accessionsnummer/bestillingsnummer.</p> <p>I det ene bevarede eksemplar er der for faglitteraturen med blyant sket overstregning af gammel opstillingssignatur og i stedet påført DK- og Cutternumre. Hvenegaards arbejds eksemplar?</p>			
105	Ca. 1913	a	<p>Katalog (protokol) over Den folkelige Bogsamling. Ca. 1913.</p> <p>Anm: Håndskrevet katalog, hvor bogbestanden er opført efter accessionsorden ”inddelt i følgende Afdelinger”:</p> <p>A. Dansk og norsk Skønlitteratur. B. Oversættelser af fremmed Skønlitteratur. C. Historie (herunder Litteratur- og Kunsthistorie). D. Naturvidenskabelige og tekniske Skrifter, Geografi og Rejsebeskrivelser. E. Religion, Filosofi, Pædagogik og Samfundslære. F. Tidsskrifter.</p> <p>Den håndskrevne protokol angiver i accessionsrækkefølge (d.v.s. efter indkøbstidspunktet) de enkelte titler indenfor hver hovedgruppe.</p>	1		
	1896-1911	a	<p>Veile Folkebogsamling: Fortegnelse over nyanskaffede bøger. 1896-1911.</p> <p>Anm.: Fra 1907 vedrører registreringerne Biblioteket for Vejle By og Amt. Placeret i arkiv A10102, lbnr. 18 (1 bind).</p>			
106	1907-1914	a	<p>Biblioteket for Veile By og Amt: Tilvækst- Katalog. Beg. 1907. 1907 – 1914.</p> <p>Anm.: Håndskrevet protokol, der dækker frem til 1914 og som angiver de enkelte titler, d.v.s. bogbestanden, i accessionsnummerorden. Medens lbnr. 105 dækker Den folkelige Bogsamling, dækker denne:</p>	1		

			Afdeling I: Præsensafdeling (Haandbiblioteket m.m.). Afdeling II: Den videnskabelige Afdeling og Specialsamlinger. Afdeling III: Afdeling for Folkelæsning.			